

Tyresö kommun
Utvecklingsförvaltningen
Karin Sundström
Utredare
08-5782 95 09
karin.sundstrom@tyreso.se

TJÄNSTESKRIVELSE

2016-04-15

1 (11)

Diarienummer
2015/GAN 0110

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

Grundläggande utbildning för lågutbildade

Förslag till beslut

Redovisningen noteras.

Utvecklingsförvaltningen

Iréne Hededal
Förvaltningschef

Karin Sundström
Utredare

Sammanfattning

Utvecklingsförvaltningen har fått i uppdrag att lämna en redovisning av grundläggande utbildning för lågutbildade och möjligheter till bidrag från Centrala studiestödsnämnden (CSN). Studerande på grundläggande- och gymnasialnivå kan få ett högre bidrag från CSN och en lägre andel lån. Detta prövas automatisk vid ansökan om studiemedel. Denna möjlighet har funnits sedan 2001 för personer över 25 år och sedan 2011 för personer under 25 år. Vuxenutbildningen i Tyresö erbjuder ett brett utbud av utbildningar på grundläggande och gymnasial nivå. I dagläget är det 120 personer som studerar

med det högre bidraget i Tyresö varav 30 på grundläggande nivå. Försörjningsstöd kompletterar bidraget för studerande på grundskolenivå, vilket endast är ett fåtal i dagsläget. C3L erbjuder ett brett utbud av utbildningar, på grundläggande och gymnasial nivå. Det kan vara bra om olika enheter på Tyresö kommun informerar mer om möjligheten att få ett högre bidrag från CSN.

Beskrivning av ärendet

Gymnasie- och arbetsmarkandsnämnden gav den 10 december 2015 utvecklingsförvaltningen i uppdrag att lämna en redovisning av grundläggande utbildning för lågutbildade och vilka möjligheter till bidrag från CSN som finns. Vidare ska förvaltningen redovisa hur många som studerar med detta bidrag idag och hur det informeras om denna möjlighet.

CSN:s bidragsmöjligheter

Studiemedel består av två delar, bidrag och lån. Summan av bidrag och lån, alltså totalbeloppet, är samma för alla studerande. Man kan inte få studiemedel och samtidigt ha, studiehjälp, aktivitetsstöd, sjuk-, aktivitets- eller rehabiliteringsersättning, utvecklingsersättning, etableringsersättning, korttidsbidrag, studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land.

Det är alltså inte möjligt att ha studiemedel samtidigt som man uppbär aktivitetsstöd eller sjukersättning. Den studerande får inte vara över 56 år och måste studera minst halvtid. Har eleven tidigare haft studiemedel måste man uppvisa tillräckliga studieresultat. Man behöver inte betala tillbaka bidraget om inte tillräckliga studieresultat uppvisas utan det är när den studerande ansöker igen som det kontrolleras.

Den som studerar på grundläggande nivå kan få studiemedel under två år eller ett år om man har en avslutad grundskoleutbildning. På gymnasialnivå kan man få studiemedel i tre år eller i två år om man redan har en gymnasieutbildning.

Vissa studerande kan få ett högre bidrag och ett mindre lån. När eleven ansöker om studiemedel prövar CSN automatiskt om den sökande har rätt till det högre bidraget.

Högre bidraget

Över 25 år

Det finns möjlighet att få ett högre studiebidrag på 6 556 kronor i måndaden (4 veckor). Tillsammans med lånedelen ger det totalbeloppet 9 904 kronor per månad. Om man inte har möjlighet till det högre bidraget är bidraget istället 2 816 kronor och lånedelen 7 088 kronor.

Det högre bidraget gäller för studenter över 25 år som studerar på grundskole- eller gymnasienivå. Studenten får inte redan ha en treårig gymnasieutbildning eller motsvarande utländsk utbildning.

Skolor och utbildning som ger rätt till det högre bidraget är:

- komvux- grundläggande och gymnasial vuxenutbildning
- gymnasieskola
- folkhögskola – utbildning på grundskolenivå och gymnasienivå

Detta bidrag har funnits sedan 2001.

Arbetslös 20-25 år

För att öka möjligheten för unga arbetslösa att slutföra sina avbrutna studier på grundläggande eller gymnasial nivå finns möjlighet för unga mellan 20 och 24 år att få det högre bidraget.

Vad krävs:

- 20-25 år
- Arbetslös och inskriven i jobbgarantin för unga, i jobb- och utvecklingsgarantin hos Arbetsförmedlingen eller omfattas av ett

utbildningskontrakt. Eleven får inte ha haft studiemedel eller studiehjälp de senaste sex månaderna.

- Studera på grundläggande eller gymnasial nivå på komvux eller folkhögskola
- Sakna slutbetyg från grundskola eller motsvarande utländsk utbildning om man ska läsa på grundläggande nivå.
- Sakna slutbetyg från gymnasieskolan eller motsvarande utländskt betyg om man ska läsa på gymnasial nivå.
- Kan få högre bidraget till dess slutbetyg uppnås.

Särskilda medel har anvisats och dessa kan ta slut. Detta bidrag har funnits sedan 2011.

Student med barn

Om man har barn och studerar finns möjlighet att få ett tilläggsbidrag beroende på studiernas omfattning och antal barn. Bara en förälder kan få bidraget. För heltidsstudier och ett barn får man 584 kronor per månad.

Studiemedel på komvux

När man tittar på andelen studerande som har studiemedel kan man konstatera att andelen är lägst för de som läser på komvux¹. Cirka 40 procent har studiemedel jämfört med 70 procent för de som studerar på universitet/högskola. Lägst andel är det för män som studerar på grundskolenivå på komvux. Andelen är något högre för studerande på folkhögskolans grundskole- och gymnasiala nivå.

Cirka 27 000 personer i hela Sverige studerar på komvux grundskolenivå. Tillsammans med gymnasial nivå studerar 140 000 personer på komvux. 36 procent är under 25 år. Endast cirka 10 procent har studielån, medan 35 procent har enbart bidragsdelen. På komvux bedöms 56 procent av de

¹ Studiestödsnyttjandet 2014, CSN Rapport 2015:3

studerande ha rätt till studiemedel.² Bristande studieresultat är det största hindret för sökande att beviljas studiemedel.

Lägesbeskrivning för Tyresö

Studerande med det högre bidraget

Enligt uppgifter från CSN fick 120 personer i Tyresö det högre bidraget utbetalt andra halvåret 2015 för komvuxstudier på grundskole- eller gymnasienivå. 30 av dessa studerar på grundskolenivå. Vid en jämförelse med Haninge är det ungefär lika stor andel av befolkningen. Av de studerande med det högre bidraget är det något större andel som studerar på grundskolenivå i Tyresö än i Haninge.

I Tyresö är det en ganska jämn fördelning mellan åldrarna. I Haninge är det något större andel yngre som har det högre bidraget.

Tabell 1 Högre bidrag grundskole- och gymnasienivå på komvux

Kommun	Åldersintervall årets slut	Antal personer
Hanninge	20-24 år	11
	25-29 år	78
	30-34 år	67
	35-39 år	40
	40-44 år	24
	45-49 år	11
	50-54 år	10
	55-59 år	4
Hanninge		245
Tyresö	20-24 år	7
	25-29 år	29
	30-34 år	21
	35-39 år	24
	40-44 år	19
	45-49 år	12
	50-54 år	8
Tyresö		120

Källa:CSN

² Förändrad studieresultatsprövning, CSN Rapport 2015:6

Tabell 2 Högre bidrag studerande på grundskolenivå på komvux

Kommun	Åldersintervall årets slut	Antal personer
Haninge	25-29 år	13
	30-34 år	12
	35-39 år	9
	40-	12
Haninge		46
Tyresö	25-29 år	4
	30-34 år	8
	35-39 år	12
	40-	6
Tyresö		30
Total		76

Källa: CSN

När det gäller studerande på grundskolenivån kompletterar Tyresö kommun bidraget från CSN med försörjningsstöd. För en ensamstående brukar det vara upp till cirka 10 000 kronor. I Tyresö är det ett fåtal som studerar på grundläggande nivå tillsammans med försörjningsstöd. Det handlar uteslutande om invandrare personer.

När det gäller gymnasiestudier handlar det främst om personer över 25 år och även i dessa fall är det mest aktuellt för personer som kommer från andra länder. För studerande på gymnasial nivå kompletterar Tyresö inte med försörjningsstöd, eftersom det inte är en obligatorisk utbildning. För personer som har försörjningsstöd och gått i skolan i Sverige och uppnått en högre ålder brukar problembilden enligt försörjningsstöd vara mer komplex.

I regel räcker inte det högre bidraget som försörjning utan minst 10 000 kronor per månad behövs om man inte har en partner som har inkomst.

Ekonomiskt bistånd

Försörjningsproblem är den vanligaste orsaken till att personer kommer i kontakt med socialtjänstens individ- och familjeomsorg. När det gäller ekonomiskt bistånd är socialtjänstens huvuduppgift att ge stöd så att vuxna ska kunna klara sin varaktiga försörjning på egen hand. Den andra uppgiften är att ge ekonomiskt bistånd till dess att detta mål är uppnått.

Enligt Socialstyrelsens definition avser ekonomiskt bistånd dels försörjningsstöd och dels ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt. Försörjningsstöd avser de vanligaste och regelbundet återkommande levnadskostnaderna. Ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt gäller t.ex. för mer tillfälliga eller sällan förekommande ekonomiska behov som t ex hälso- och sjukvård, tandvård, glasögon etc.

Tyresö har en låg andel biståndsmottagare i jämförelse med likartade kommuner och antalet biståndsmottagare har minskat de senaste åren. 2014 hade två procent av befolkningen i Tyresö ekonomiskt bistånd. Andelen biståndsmottagare har sjunkit även i länet, men har ökat i riket.³

Antalet biståndsmottagare uppgick till knappt 900 personer 2014, varav knappt 300 barn. Under perioden 2009 till 2014 har befolkningen i Tyresö ökat med cirka sju procent. Under samma period har antalet mottagare av ekonomiskt bistånd istället minskat med närmare 20 procent.

Socioekonomiska förutsättningar

Orsakerna till behovet av ekonomiskt bistånd är både strukturella och individuella.⁴ Om man ser till befolkningens samlade behov påverkas det av en rad faktorer som också är samverkande. Det gäller främst konjunkturläget, situationen på arbetsmarknaden, utformningen av samhällets trygghetssystem samt inkomst- och kostnadsutvecklingen. Nivån på biståndsmottagandet varierar därför över tid beroende på faktorer som är svåra att påverka inom

³ Behovsanalys, verksamhetsområde 4 Individ- och familjeomsorg 2017-2021, socialförvaltningen, Tyresö kommun

⁴ Behov av insatser för personer inom individ- och familjeomsorgen, 2015-05-20, Socialförvaltningen.

ramen för den kommunala individ- och familjeomsorgen. Vid jämförelser med andra kommuner och vid analys av kommunens omfattning av ekonomiskt bistånd måste man därför ta hänsyn till kommunens socioekonomiska förutsättningar i förhållande till övriga kommuner. Utifrån förhållandena 2013 är Tyresö en kommun som har en ganska låg risk för behov av ekonomiskt bistånd jämfört med rikets övriga kommuner.

Försörjningshinder

Med försörjningshinder avses orsaken till att ett hushåll helt eller delvis saknar egen försörjning och därför är i behov av ekonomiskt bistånd. Av biståndsmottagarna i Tyresö var knappt 42 procent arbetslösa år 2013. För riket uppgick andelen arbetslösa biståndsmottagare till 48 procent. I Tyresö var sjukskrivning med läkarintyg det näst vanligaste försörjningshindret 2013 (14 procent), därefter sjuk- eller aktivitetsersättning (13 procent) och sedan sociala skäl (8 procent). I riket var sociala skäl det näst vanligaste. Jämfört med riket har Tyresö en hög andel biståndsmottagare vars försörjningshinder 2013 var sjuk- eller aktivitetsersättning (13 procent).

Det senaste årets utveckling i Tyresö visar en minskning av arbetslöshet och sjuk- eller aktivitetsersättning som försörjningshinder samt en ökning av sociala skäl och sjukskrivning.

Försörjningsstöd till följd av ohälsa

Gruppen som har behov av ekonomiskt bistånd har förändrats över tid. Färre bidragstagare är nära arbetsmarknaden. Försäkringskassans handläggning av ärenden om sjukersättning har förändrats vilket har medfört långa juridiska processer. Dessa långa processer kan i sig resultera i lång tid med försörjningsstöd. Närmare en tredjedel av alla bidragstagare uppbär bistånd till följd av ohälsa. Det mycket framgångsrika samarbetet med psykiatrikerkonsult och Försörjningsstödsenheten i Tyresö planeras därför fortsätta så länge behovet kvarstår.

Då en stor del av biståndsmottagarna har försörjningsstöd på grund av arbetslöshet och ohälsa är det viktigt med en helhetssyn där socialtjänsten samverkar med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och hälso- och

sjukvården för att enskilda biståndsmottagare ska få all den hjälp de behöver för att uppnå självförsörjning. Socialtjänstens formaliserade samverkan med dessa aktörer har ökat de senaste åren runt om i landet. I Tyresö har vi det pågående projektet ”En väg in och många vägar till arbete, studier och egen försörjning”. Projektet är samlokaliserat med personal från IFO (Försörjningsstödsenheten), Ung i Tyresö, Arbetscentrum och delar av Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. De samlokaliserade myndigheterna ska vidareutveckla ett gemensamt arbetssätt för mera effektiva vägar till arbete, studier och egen försörjning.

Grundläggande utbildning på vuxenutbildningen i Tyresö

C3L erbjuder kurser på grundläggande, gymnasial och yrkesinriktade kurser på gymnasial nivå.

Kurserna inom den grundläggande vuxenutbildningen är till för personer som har mindre än nio års utbildning eller behöver förbättra sina kunskaper i att läsa, skriva eller räkna. Men också för personer som har läs- och skrivsvårigheter, är invandrade och vill lära sig mer svenska, eller som behöver repetera eller komplettera grundskolans ämnen innan man fortsätter på gymnasienivå⁵.

Grundläggande vuxenutbildning motsvarar hela grundskolan upp till årskurs 9. Studerande kan läsa de fyra kärnämnen men också andra grundläggande kurser. Kursens längd styrs av individuella förkunskaper, tid och målsättning. Det är möjligt att läsa på dag- eller kvällstid.

Det går även att studera på gymnasial nivå för att komplettera inför högskolestudier. Man kan också läsa yrkeskurser på gymnasial nivå.

Reflektioner

C3L har ett brett utbud av utbildningar på grundläggande nivå, gymnasial nivå och yrkesutbildningar på gymnasial nivå.

⁵ C3L:s hemsida

Studerande som har rätt till det högre bidraget behöver inte särskilt ansöka om det hos CSN utan det högre bidraget betalas ut automatiskt. Det högre bidraget är inget nytt, för personer över 25 år har denna möjlighet funnits sedan 2001.

Tyresö kommun informerar om informerar personer om att de har rätt till det högre bidraget, men hänvisar också till CSN. Det vore bra om alla enheter som möter personer som kan vara intresserade av att studera på grundläggande eller gymnasial nivå informerar om möjligheten att kunna få ett bidrag på 6 556 kronor istället för 2 816 kronor.

Många som läser på grundläggande nivå på komvux ansöker bara om studiebidraget. Tyresö kommun kompletterar bidraget med försörjningsstöd. För en ensamstående brukar det bli upp till 10 000 kronor i månad, vilket också motsvarar vad en elev kan få i studiemedel med lån och bidrag.

Studerande som läser på gymnasial nivå får inte försörjningsstöd. Däremot kan de få 6 556 kronor i bidrag från CSN och ytterligare om man har barn. Det är svårt att se att detta skulle räcka för att försörja sig på om ingen annan i hushållet har en inkomst. För personer som har försörjningsstöd och gått i skolan i Sverige och uppnått en högre ålder brukar problembilden vara mer komplex.

Erfarenhetsmässigt har det visat sig att det främst är invandrare som studerar på grundläggande nivå. I dagsläget är det endast ett fåtal som studerar på grundläggande nivå och som kompletterar med försörjningsstöd. I Tyresö kommun är det 30 personer som får det högre bidraget från CSN och studerar på grundläggande nivå på komvux.

Vid diskussion med försörjningsstödenheten kan det bli aktuellt med fler om några år. Det kan vara personer som invandrat till Sverige och inte längre har etableringsersättning och inte av olika skäl etablerat sig på arbetsmarknaden som kan vara intresserade av att studera på komvux grundläggande nivå.

Personer har rätt till etableringsersättning från staten under två år. Hittills har inte Tyresö tagit emot så många flyktingar, men kommer att göra det de närmaste åren och när dessa inte längre får etableringsersättning kan det vara aktuellt med fler som vill studera på komvux.